POSTA EN VALOR DO PATRIMONIO NATURAL GALEGO: IMPORTANCIA DA SÚA PROTECCIÓN E CONSERVACIÓN

D. Ricardo García-Borregón Millán
Director Xeral de Conservación da Natureza

Baixo Miño

O PATRIMONIO NATURAL

A Ley 42/2007, do 13 de decembro, do Patrimonio Natural e da Biodiversidade

definición

Conxunto de bens e recursos da natureza fonte de diversidade biolóxica e xeolóxica, que teñen un valor relevante medioambiental, paisaxístico, científico ou cultural.

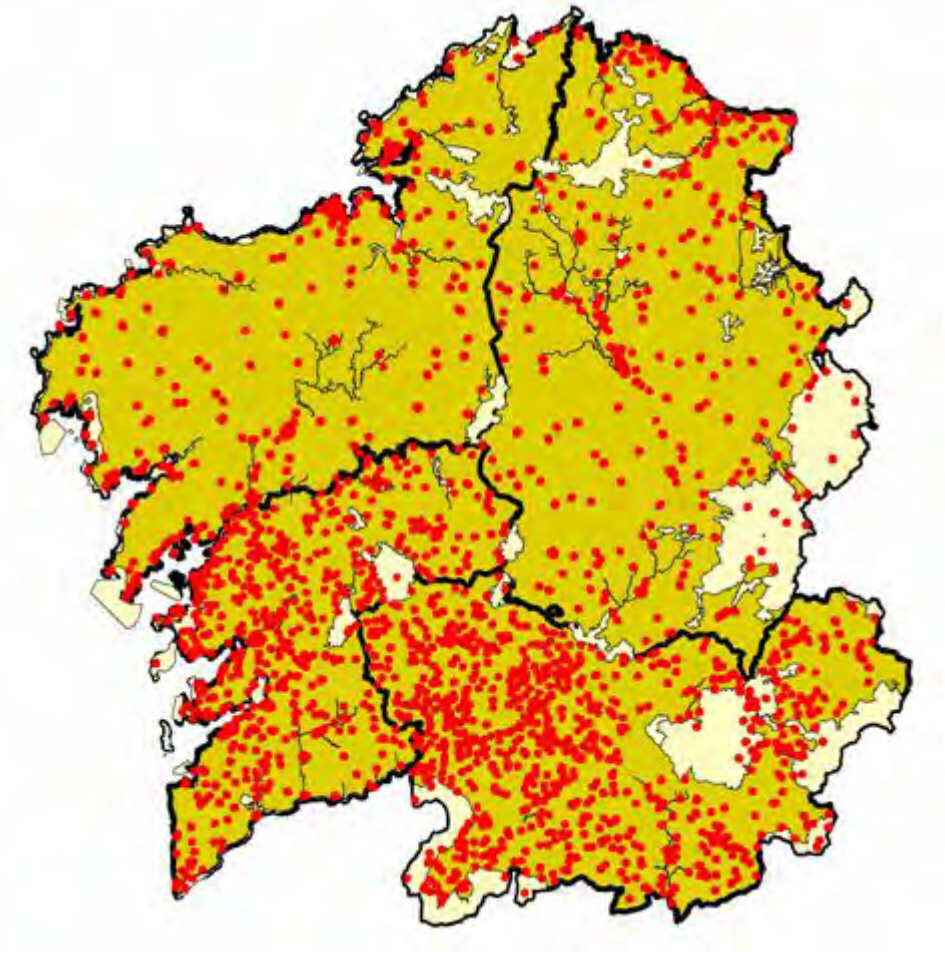
Definición moi ampla onde garda unha estreita relación coas definicións de diversidade biolóxica e xeolóxica que a propia Lei define como:

Biodiversidade ou diversidade biolóxica: variabilidade dos organismos vivos de calquera fonte, incluidos entre outras cousas, os ecosistemas terrestres e mariños e outros ecosistemas acuáticos e os complexos ecolóxicos dos que forman parte; comprende a diversidade dentro de cada especie, entre as especies e dos ecosistemas.

Xeodiversidade ou diversidade xeolóxica: variedade de elementos xeolóxicos, incluidos rocas, minerais, fósiles, solos, formas do relieve, formacións e unidades xeolóxicas e paisaxes que son o producto e rexistro da evolución da Tierra.

PROBLEMÁTICA DA CONSERVACIÓN DO PATRIMONIO NATURAL

A ninguén sorprenden os datos sobre a perdida da biodiversidade, e por tanto do Patrimonio Natural, que se produce no planeta.

- **EVOLUCION DEMOGRAFICA E SOCIAL (Galicia: 2.771.341 hab)**
- **USOS AGRICULTURA**
- **USO FORESTAL**
- **USOS INDUSTRIA**
- **USOS EXTRACTIVOS**
- **USOS URBANIZACIÓN**
- **USOS SERVIZOS**

NECESIDADE DE OPTIMIZAR USO-CONSERVACION

DESTRUCCIÓN INCESANTE DE FLORA
MENOS REFUXIO DE FAUNA
MÁIS CONTAMINACIÓN
FRAGMENTACIÓN DE HÁBITATS
PERIGO DE EXTINCIÓN DE ESPECIES

PÉRDIDA DE BIODIVERSIDADE E POLO TANTO DO PATRIMONIO NATURAL

O PATRIMONIO NATURAL

A preservación do Patrimonio Natural en todas as súas formas garda unha estreita relación no desenvolvemento e na calidade de vida das persoas

Ten o seu aval máis significativo a escala mundial polo respaldo, participación e acordos subscritos no "Cumio para a Terra" (Río de Janeiro 1992):

- Programa 21
- Declaración de Río sobre Medio Ambiente e Desenvolvemento
- Declaración de principios sobre os bosques
- Convención marco das Nacións Unidas sobre o Cambio Climático
- Convenio sobre a Diversidade Biolóxica
- Convención contra a desertización

Neste sentido, combater a desaparición de especies e os hábitats converteuse nun dos obxectivos prioritarios das Estratexias Nacionais de Conservación e Uso Sostible da Diversidade Biolóxica.

Enseada do Trece (Camariñas)
Costa da Morte

NORMATIVA APLICABLE

COMUNITARIA E NACIONAL

Convenio de Bonn, 1979 sobre da conservación de especies migratorias de animais silvestres

Convenio de Berna, 1979, relativo á conservación da vida silvestre e do medio natural en Europa, ratificado por España mediante o instrumento de 13 de maio do 1986.

Directiva 79/409/CE do Consello de 2 de abril 1979 relativa á conservación das aves silvestres (Directiva Aves)

Directiva 92/43/CEE, do Consello, de 21 de maio de 1992, relativa á conservación dos hábitats naturais e da fauna e flora silvestres (Directiva Hábitat)

Ley 42/2007, do 13 de decembro, do Patrimonio Natural e da Biodiversidade

Estaca de Bares

NORMATIVA APLICABLE

AUTONÓMICA

- Lei 9/2001, do 21 de agosto, de conservación da natureza
- Decreto 72/2004, do 2 de abril polo que se declaran determinados espazos como zonas de especial protección dos valores naturais
- Decreto 124/2005, de 6 de maio, polo que se regula a figura de espazo natural de Interés local e a figura de espazo privado de interés natural
- Decreto 127/2008, do 5 de xuño, polo que se desenvolve o réxime xurídico dos humidais protexidos e se crea o Inventario de humidais de Galicia
- Lei 7/2008, do 7 de xullo, de protección da paisaxe de Galicia
- Decreto 67/2007, do 22 de marzo, polo que se regula o Catálogo Galego de Árboles Senlleiras
- Decreto 88/2007 do 19 de abril, polo que se regula o Catálogo galego de especies ameazadas

Gándaras de Budiño

ESTRATÉXIAS DE CONSERVACIÓN DA BIODIVERSIDADE

ENFOQUE PREVENTIVO (NORMATIVA)

- Lei de minas
- Lei de augas
- Lei do solo
- Lei de montes
- Lei de costas
- Lei de protección do medio ambiente atmosférico
- Normativa de residuos
- Normativa de conservación da biodiversidade (Lei e regulamento de caza, Lei e regulamento de pesca,..)
- Etc.

ENFOQUE ACTIVO

CONSERVACIÓN DE HÁBITATS E ESPECIES

Instrumentos preventivos de avaliación derivados da Lei de protección ambiental de Galicia

- AIA (Avaliación de Impacto Ambiental)
- AEA (Avaliación de Efectos Ambientais)
- AINA (Avaliación de Incidencia Ambiental)
- AUTORIZACIÓNS DIRECTAS

A CONSERVACIÓN DOS HÁBITATS E ESPECIES EN GALICIA

INSTRUMÉNTASE

A Lei 9/2001,do 21 de agosto, de Conservación da Natureza

Crea

A Rede Galega de Espazos Protexidos

A REDE NATURA 2000 (Directiva 92/43/CEE)

Constituída

LIC, ZEC e ZEPAS

Canón do Sil

A PROTECCIÓN DOS ESPAZOS NATURAIS EN GALICIA

A Lei 9/2001,do 21 de agosto, de Conservación da Natureza

Define os espazos naturais protexidos

Aqueles espazos que conteñan elementos ou sistemas naturais de particular valor, interese ou singularidade, tanto debidos á acción e evolución da natureza coma derivados da actividade humana, e que fosen declarados como tales.

En función dos bens e valores que hai que protexer, os espazos naturais protexidos regulados nesta lei clasifícanse nas seguintes categorías:

- **Reserva Natural**
- **Parque Nacional**
- **Parque Natural**
- **Monumento Natural**
- **Humidal Protexido**
- **Paisaxe Protexida**
- **Zona de Especial Protección dos Valores Naturais**
- **Espazo natural de interese local**
- **Espazo privado de interese natural**

Illa de Ons

EVOLUCIÓN DOS ESPAZOS NATURAIS PROTEXIDOS

1990

2 Parques Naturais
- •Monte Aloia (1978)
- •Illas Cies (1980)

2 Espazos Naturais en Réxime de Protección Xeral
- •Ría de Ortigueira e Ladrido
- •Complexo Intrermareal Umia-O Grove, A Lanzada, punta de Carreirón e lagoa de Bodeira

0,22% da superficie de Galicia

2009

Coa aparición da Rede Natura 2000 e a Lei 9/2001, de conservación da natureza

13,1 % da superficie de Galicia

Complexo dunar de Corrubedo e lagoas de Carregal e Vixán

A REDE GALEGA DE ESPAZOS PROTEXIDOS

A Lei 9/2001, do 21 de agosto, de conservación da natureza crea a Rede galega de espazos protexido constituída polos espazos das seguintes categorías: Reserva Natural, Parque Nacional, Parque Natural, Monumento Natural, Humidal Protexido, Paisaxe Protexida e Zona de Especial Protección dos Valores Naturais

A Rede Natura 2000 está incluída dentro da Rede Galega de Espazos Naturais Protexidos baixo a figura de Zona de Especial Protección dos Valores Naturais

Actualmente a Rede Galega de Espazos Naturais Protexidos ocupa o 13,1 % da superficie de Galicia cunhas 388.000 ha aprox.

Esta Rede xoga un papel esencial na conservación do Patrimonio Natural de Galicia

Lagoa e areal de Valdoviño

SITUACIÓN ACTUAL DA REDE GALEGA DE ESPAZOS PROTEXIDOS

1 PARQUE NACIONAL
1.Parque Nacional Marítimo Terrestre das illas Atlánticas de Galicia (Vigo, Bueu, Ribeira e Vilagarcía de Arousa)

6 PARQUE NATURAIS
1.Monte Aloia (Tui-Pontevedra)
2.Complexo Dunar de Corrubedo y lagoas de Carregal e Vixán
3.Baixa Limia-Serra do Xurés (Entrimo, Lobios, Muiños-Ourense)
4.O Invernadeiro (Vilariño de Conso-Ourense)
5.Fragas do Eume (Cabanas, A Capela, Monfero,Pontedeume, As Pontes-A Coruña)
6.Serra da Enciña da Lastra (Rubiá-Ourense)

7 MONUMENTOS NATURAIS
1. A Fraga de Catasós (Lalín-Pontevedra)
2. O Souto da Retorta (Viveiro-Lugo)
3. O Souto de Rozabales (Manzaneda-Ourense)
4. A Costa de Dexo (Oleiros-A Coruña)
5. Praia das Catedrais (Ribadeo – Lugo)
6. A Carballa da Rocha (Rairiz de Veiga- Ourense)
7. Serra Pena Corneira (Carballa de Avia, Leiro e Avión)

5 HUMIDAIS PROTEXIDOS (5 RAMSAR)
1.- Ría de Ribadeo
2.- Ría de Ortigueira e Ladrido
3.- Lagoa e areal de Valdoviño
4.- Complexo das praias, lagoa e duna de Corrubedo
5.- Complexo intermareal Umia-Grove, a Lanzada

2 PAISAXES PROTEXIDAS
1.- Val do río Navea (San Xoán de Río e Pobra de Trives)
2.- Penedos de Pasarela e Traba (Vimianzo e Laxe)

FORA DA REDE GALEGA DE ESPAZOS PROTEXIDOS:

3 ESPAZO NATURAL DE INTERÉS LOCAL
1.- Espazo Natural de Voutureira (San Cibrao das Viñas)
2.- Puzo do Lago (Maside-Ourense) (Provisional 2 anos)
3.- Illas de San Pedro (A Coruña) (Provisional 2 anos)

1 ESPAZO PRIVADO DE INTERÉS NATURAL
1.- Espazo Natural de Sobreiras do Faro (Oia-Pontevedra) (Provisional)

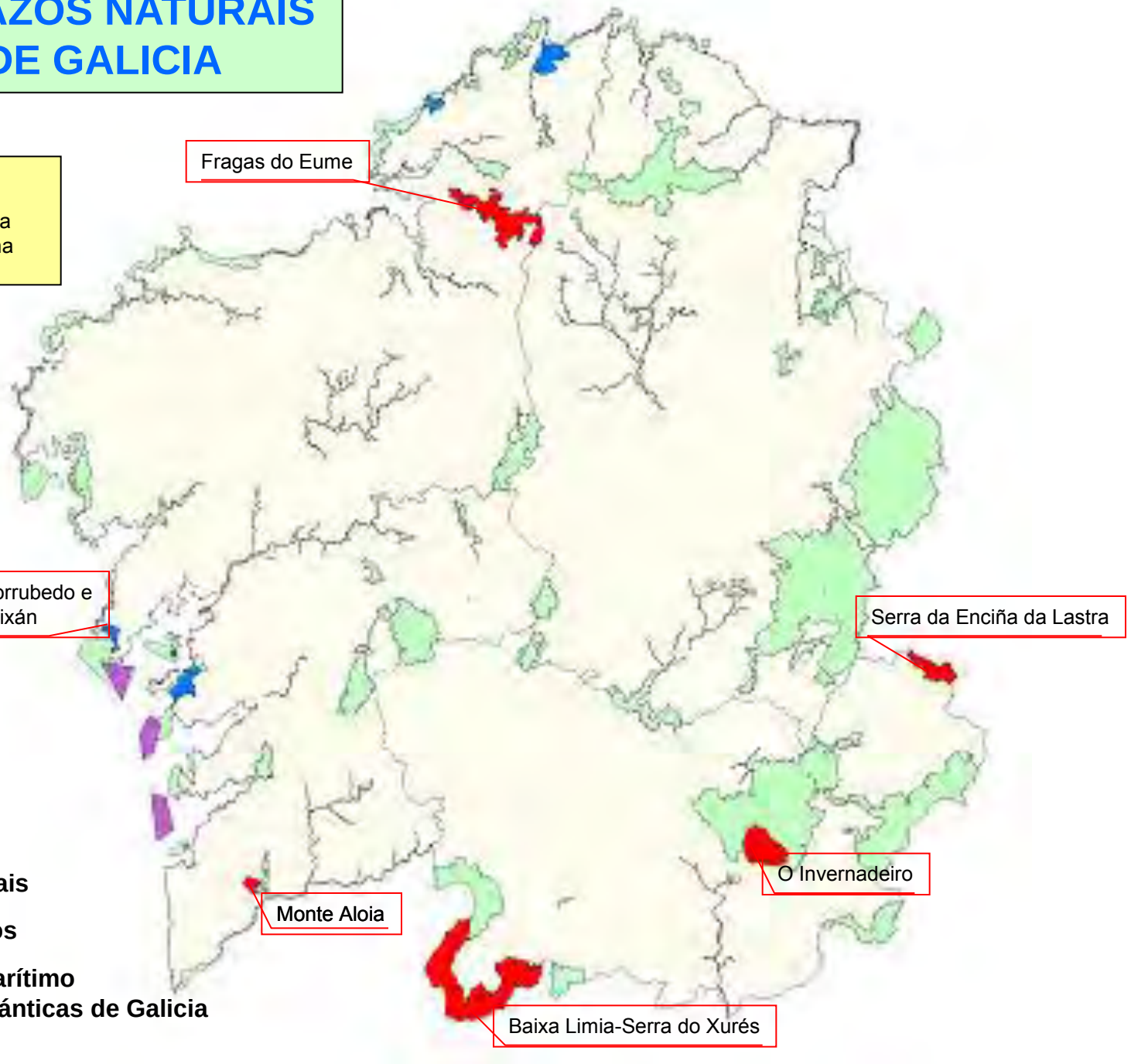
75 ZONAS DE ESPECIAL PROTECCIÓN DOS VALORES NATURAIS
(REDE NATURA 2000 FORMADA POR 59 LIC + 15 ZEPAS + Miño-Neira)

Lagoa de Cospeito

MAPA DE ESPAZOS NATURAIS PROTEXIDOS DE GALICIA

DATOS:

Sup. Galicia =2.957.400 ha
Sup. Total ENP = 388.044,64 ha
% ENP de Galicia = 13,1

Lenda:

- **6 Parques Naturais**
- **59 LIC+15 ZEPAS**
- **7 Monumentos Naturais**
- **5 Humidais Protexidos**
- **1 Parque Nacional Marítimo Terrestre das Illas Atlánticas de Galicia**

A REDE NATURA 2000

Creada segundo a Directiva 92/43/CEE do Consello, de 21 de maio de 1992, relativa á conservación dos hábitats naturais e daflora e fauna silvestres

DEFINICIÓN

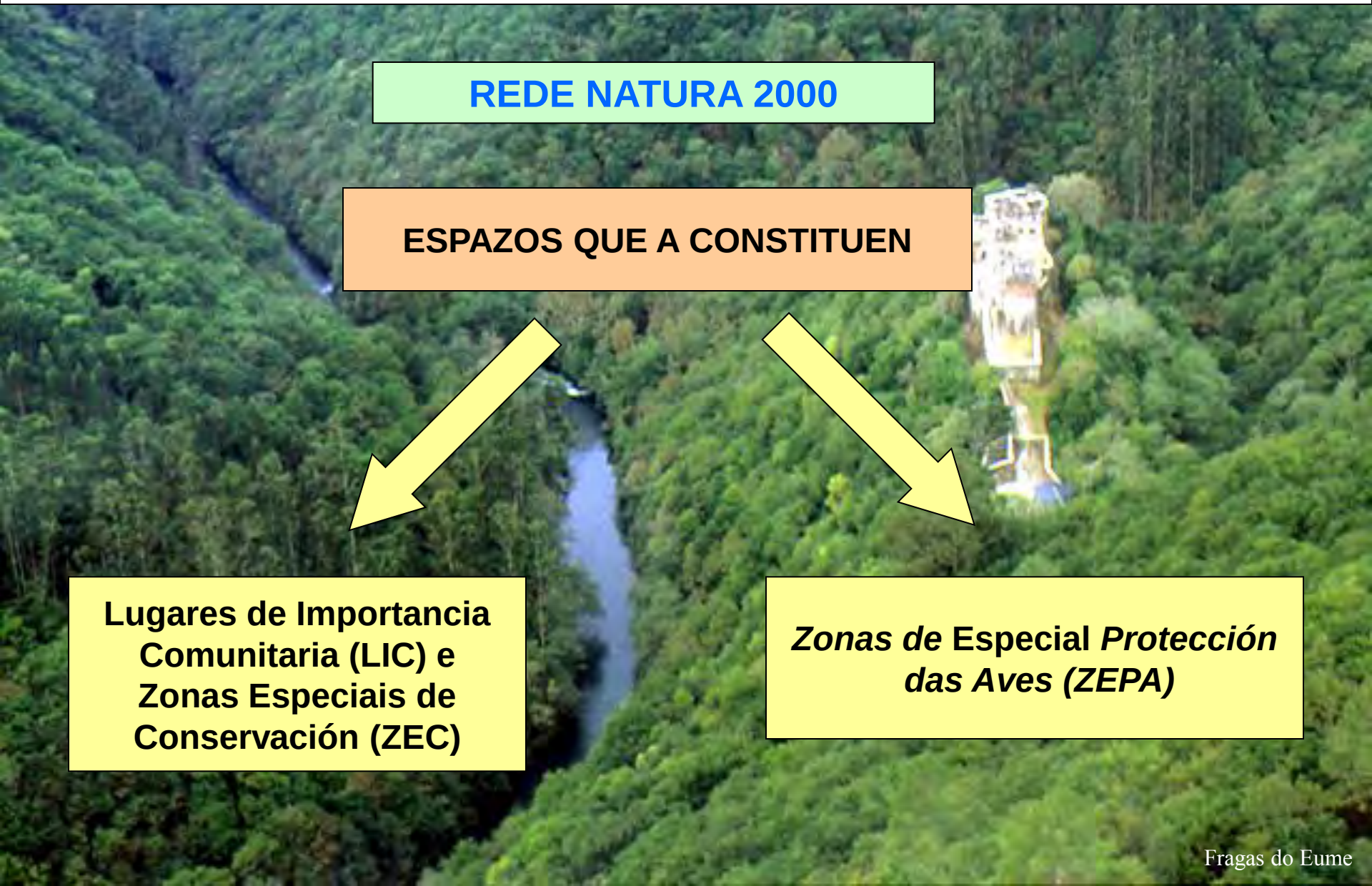
É unha Rede Europea de Espazos Naturais

OBXECTIVO

Garantir a biodiversidade no territorio europeo dos Estados Membros mediante a conservación dos hábitats naturais e da flora e fauna silvestres

MEDIDAS

- **Crear unha Rede Europea de espazos naturais para conservar hábitats e especies**
- **Aplicar un Sistema Global de protección das especies na UE**

REDE NATURA 2000

ESPAZOS QUE A CONSTITUEN

Lugares de Importancia Comunitaria (LIC) e Zonas Especiais de Conservación (ZEC)

Zonas de* Especial *Protección das Aves (ZEPA)

Fragas do Eume

A REDE NATURA 2000

Zonas Especiais de Conservación (ZEC)
Orixe: Directiva 92/43/CEE

Definición

Son Lugares de Interese Comunitario (LIC) propostos polos Estados Membros que albergan un tipo de hábitat ou especie dos recollidos no Anexo I e II da Directiva Hábitat

Estos LIC designaranse ZEC polas Comunidades Autónomas, unha vez que sexan aprobados pola Comisión e teñan os correspondentes Plans de Xestión que eviten o deterioro dos hábitats naturais ou de especies

Costa Ártabra

A REDE NATURA 2000

Zonas de Especial Protección para as Aves (ZEPA)
Orixe: Directiva 79/409/CEE

Definición

Son territorios de especial protección para as aves

Preténdese á conservación de todas as especies de aves que viven normalmente en estado salvaxe no territorio europeo dos Estados menbros nos que sexa aplicable o Tratado.

Illas Cíes

A REDE NATURA 2000

Actualmente a Rede Natura 2000 conta en Galicia con:

59 LIC

15 ZEPA

Serra da Enciña da Lastra

SITUACIÓN ACTUAL DA REDE NATURA 2000

TOTAL 59 LIC

PROVINCIA DA CORUÑA
16 LIC

A Coruña	Superficie (ha)
Ortigueira-Mera	3.868
Costa Ártabra	7.546
Fragas do Eume	9.127
Encoro de Cecebre	493
Costa da Morte	11.809
Complexo h úmido de Corrubedo	9.263
Betanzos-Mandeo	1.020
Carnota-Monte Pindo	4.674
Costa de Dexo	347
Estaca de Bares	852
Esteiro do Tambre	1.581
Monte e lagoa de Louro	1.096
Xubia-Castro	2.074
Serra do Careón	6.662
Río Anllóns	162
Río Tambre	583
TOTAL	**61.157**

PROVINCIA DE LUGO
17 LIC

Lugo	Superficie (ha)
Ancares-Courel	102.562
Río Eo	1003
Parga-Ladra-Támoga	4.938
A Marronda	1.239
As Catedrais	297
Carballido	4.828
Cruzul-Agüeira	652
Monte Faro	2.988
Monte Maior	1.247
Negueira	4.558
Ría de Foz-Masma	643
Río Landro	127
Río Ouro	109
Canón do Sil	5.914
Serra do Xistral	22.964
Río Cabe	1.787
Costa da Mariña Occidental	491
TOTAL	**156.347**

PROVINCIA DE OURENSE
9 LIC

Ourense	Superficie (ha)
Baixa Limia	33.920
Macizo Central	46.983
Bidueiral de Montederramo	1.984
Pena Veidosa	2.321
Río Támega	630
Veiga de Ponteliñares	160
Pena Trevinca	24.894
Pena Maseira	5.715
Serra da Enciña da Lastra	1.742
TOTAL	**118.349**

PROVINCIA DE PONTEVEDRA
17 LIC

Pontevedra	Superficie (ha)
Sistema fluvial Ulla-Deza	1.633
Río Lérez	149
A Ramallosa	92
Complexo Ons-O Grove	7.607
Illas Cíes	990
Río Tea	356
Baixo Miño	2.871
Brañas de Xestoso	1.077
Cabo Udra	623
Costa da Vela	1.419
As Gándaras de Budiño	727
Illas Estelas	725
Serra do Candán	10.699
Serra do Cando	5.458
Sobreirais do Arnego	1.124
Enseada de San Simón	2.218
Monte Aloia	783
TOTAL	**38.551**

Sup. Total LIC= 374.404,64 ha

Sup. Media = 6.345,8 ha

% Sup. Galicia = 12,6

15 ZEPA

DENOMINACIÓN	SUP. (ha)	Terra	Mar
Illas Cíes	990,33	458,63	531,70
Ribadeo	613,76	276,99	336,77
Ría de Ortigueira e Ladrido	3.025,27	1.345,64	1.679,63
Complexo intermareal Umia-O Grove, A Lanzada, punta Carreirón e lagoa Bodeira	2.812,50	1.062,10	1.750,40
Costa da Morte Norte	7.962,22	3.762,36	4.199,87
Illa de Ons	923,79	444,68	479,11
Costa de Ferrolterra-Valdoviño	4.265,53	1.844,47	2.421,07
Serra da Enciña da Lastra	1.742,10	1.742,10	0,00
Complexo litoral de Corrubedo	971,48	971,48	0,00
Costa da Mariña Occidental	2.169		
Ría de Foz	564		
Ancares	12.564		
Esteiro do Miño	1.688		
Baixa Limia-Serra do Xurés	31.287		
TOTAL	71.578,98		

Máis Pena Trevinca – Decreto 131/2008, do 19 de xuño – 22.510,28 ha suma un TOTAL DE 94.089,26 ha

Complexo dunar de Corrubedo e lagoas de Carregal e Vixán

A REDE NATURA 2000

FIGURA DE PROTECCIÓN DA REDE NATURA 2000 EN GALICIA
(Á parte da protección que lle otorga a Directiva Hábitat)

O Decreto 72/2004, de 2 de abril, declara as ZEPA e ós LIC como Zonas de Especial Protección dos Valores Naturais, podendo ter os mesmos espazos outras figuras como Parque, Monumento Natural...

Zonas de Especial Protección dos Valores Naturais

Poderase seguir levando a cabo de maneira ordeada os usos e actividades tradicionais que non vulneren os valores protexidos.

O resto das actuacións (incluídas edificacións) necesita autorización da Consellería de Medio Rural

As Catedrais

XESTIÓN DOS ESPAZOS NATURAIS PROTEXIDOS EN GALICIA

(Lei 9/2001, do 21 de agosto, de conservación da natureza)

- RESERVA NATURAL
- PARQUE NACIONAL
- PARQUE NATURAL
- MONUMENTO NATURAL
- HUMIDAL PROTEXIDO
- PAISAXE PROTEXIDA,
- ZONA DE ESPECIAL PROTECCIÓN DOS VALORES NATURAIS

→ CONSELLERÍA DO MEDIO RURAL

ESPAZO NATURAL DE INTERESE LOCAL

→ CONCELLO

ESPAZO PRIVADO DE INTERESE NATURAL

→ PARTICULAR OU ENTIDADE QUE PROPÓN A SÚA DECLARACIÓN

Decreto 124/2005, do 6 de mayo, polo que se regula a figura de espazo natural de interese local e a figura de espazo privado de interese natural

Baixa Limia- Serra do Xurés

INSTRUMENTOS DE PLANIFICACIÓN DOS ESPAZOS NATURAIS

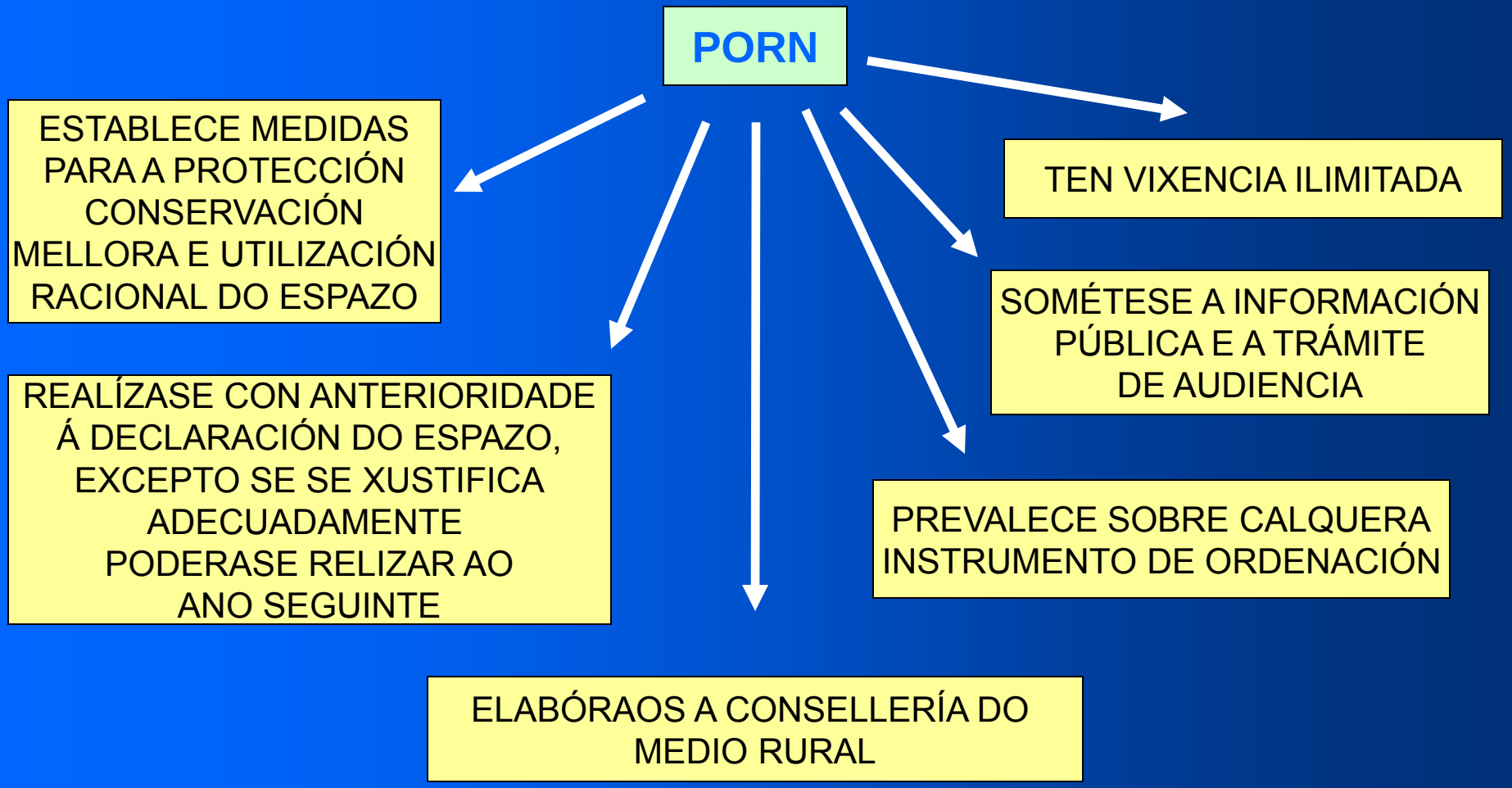
A Lei 42/2007, de 13 de decembro, do Patrimonio Natural e da Biodiversidade recolle como instrumentos básicos de planificación:

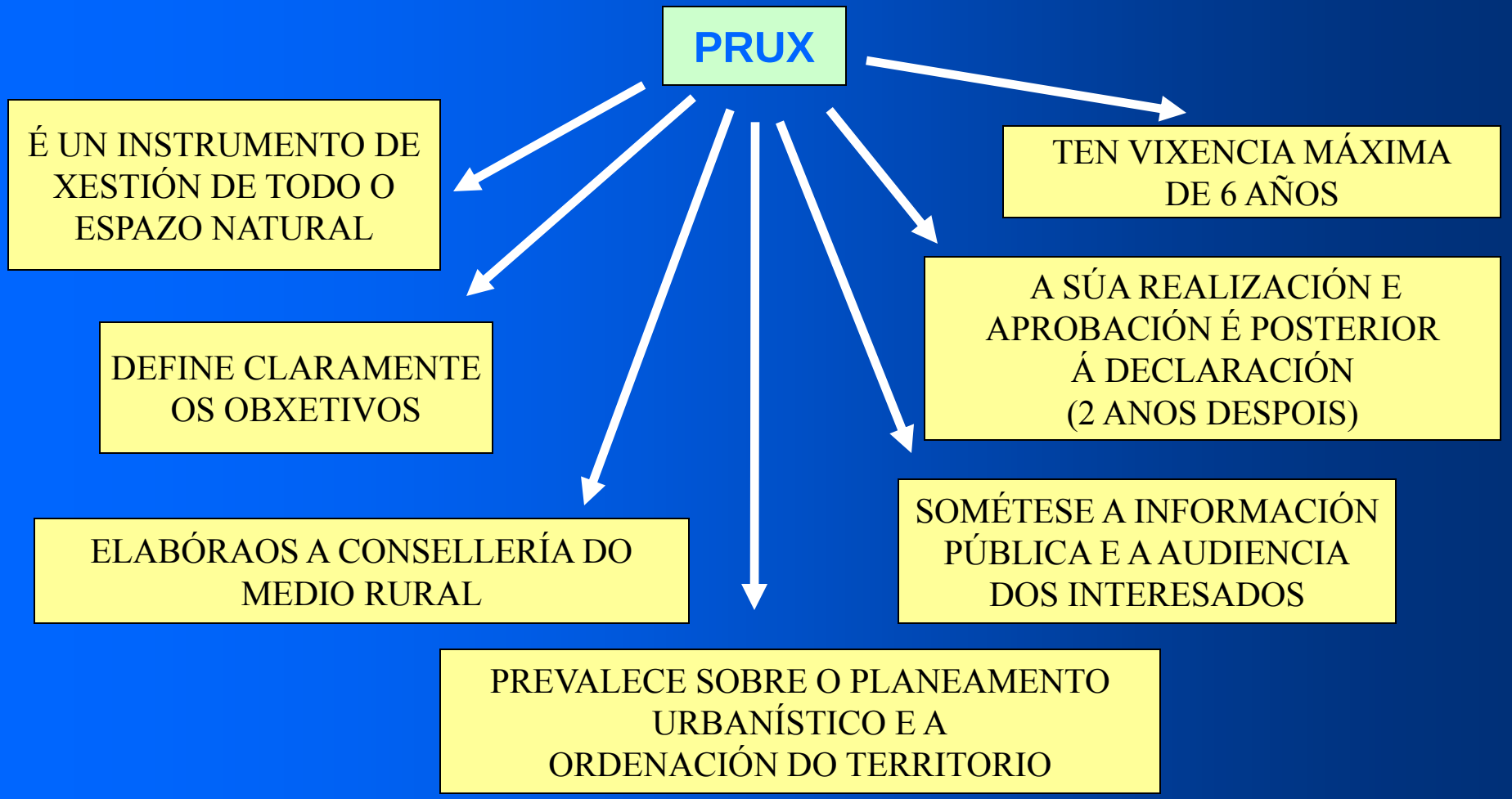
Plan de Ordenación dos Recursos Naturais (PORN)
Plan Rector de Uso e Xestión (PRUX)

Ademais destas, a Lei 9/2001 de conservación da natureza de Galicia recolle:

Plan de Conservación

Macizo Central

PORN
ESTABLECE MEDIDAS PARA A PROTECCIÓN CONSERVACIÓN MELLORA E UTILIZACIÓN RACIONAL DO ESPAZO
TEN VIXENCIA ILIMITADA
SOMÉTESE A INFORMACIÓN PÚBLICA E A TRÁMITE DE AUDIENCIA
REALÍZASE CON ANTERIORIDADE Á DECLARACIÓN DO ESPAZO, EXCEPTO SE SE XUSTIFICA ADECUADAMENTE PODERASE RELIZAR AO ANO SEGUINTE
PREVALECE SOBRE CALQUERA INSTRUMENTO DE ORDENACIÓN
ELABÓRAOS A CONSELLERÍA DO MEDIO RURAL

PRUX
É UN INSTRUMENTO DE XESTIÓN DE TODO O ESPAZO NATURAL
TEN VIXENCIA MÁXIMA DE 6 AÑOS
A SÚA REALIZACIÓN E APROBACIÓN É POSTERIOR Á DECLARACIÓN (2 ANOS DESPOIS)
DEFINE CLARAMENTE OS OBXETIVOS
SOMÉTESE A INFORMACIÓN PÚBLICA E A AUDIENCIA DOS INTERESADOS
ELABÓRAOS A CONSELLERÍA DO MEDIO RURAL
PREVALECE SOBRE O PLANEAMENTO URBANÍSTICO E A ORDENACIÓN DO TERRITORIO

PLAN DE CONSERVACIÓN

DEFINE USOS E ACTIVIDADES PERMISIBLES

SOMÉTESE A INFORMACIÓN PÚBLICA E A AUDIENCIA DOS INTERESADOS

A SÚA APROBACIÓN SERÁ NOS 2 ANOS SEGUINTES Á DECLARACIÓN

PREVALECE SOBRE O PLANEAMENTO URBANÍSTICO

ELABÓRAOS A CONSELLERÍA DO MEDIO RURAL

ACCIÓNS DA D. X. DE CONSERVACIÓN DA NATUREZA

A POLÍTICA PARA PROTEXER E CONSERVAR O PATRIMONIO NATURAL DIRÍXESE ÁS SEGUINTES LIÑAS DE ACTUACIÓNS PRINCIPALMENTE

- PROMOCIÓN DA BIODIVERSIDADE E PROTECCIÓN DA NATUREZA
  (Mellora de hábitats e especies en rede Natura 2000)
- INFRAESTRUTURAS DE USO PÚBLICO EN ESPAZOS PROTEXIDOS
  (Pasarelas, rutas, sendeiros,…)
- PROTECCIÓN E VALORACIÓN DO PATRIMONIO NATURAL
  (Camiños naturais, sendas verdes, áreas recreativas,…)
- MELLORA DAS INFRAESTRUTURAS E ECOSISTEMAS FLUVIAIS
  (Pasarelas, escalas, restauración, vexetación e limpeza en marxes de ríos)
- CONSTRUCIÓNS DESTINADAS Á ORDENACIÓN DO USO PÚBLICO, RECUPERACIÓN E CONSERVACIÓN DA BIODIVERSIDADE
  (Centros de interpretación, aulas da natureza, centros de recuperación da fauna)

O Invernadeiro

INSTRUMENTOS DE PLANIFICACIÓN DA BIODIVERSIDADE
(Plans de conservación e recuperación de especies protexidas, Plans de conservación de espazos, PRUX,…)

ACTIVIDADES DE DIVULGACIÓN DA NATUREZA
(Programas informativos, visitas guiadas, exposicións e campañas de información)

LIÑAS DE AXUDAS A CONCELLOS, EMPRESA E PARTICULARES EN PARQUES NATURAIS E REDE NATURA
(Fomento do desenvolvemento sostible)

LIÑAS DE AXUDAS Á ORDENACIÓN E FOMENTO DA RIQUEZA CINEXÉTICA E PISCÍCOLA

LIÑAS DE AXUDAS Á CONSERVACIÓN DE ÁRBORES SENLLEIRAS

Río Tea

MOITAS GRAZAS
Ancares